

wachten is, dat hij daarover mededeelingen gaat doen aan onbevoegden. Zou zich het geval voordoen, dat nog anderen dan de kapitein en de geneeskundige inspecteur zich met het journaal zouden kunnen bemoeien, dan kan de scheepsarts zijn aantekeningen wel zoodanig stellen, en zoo calligraphisch uitvoeren, dat niemand er uit wijs kan worden zonder zijn hulp.

FORTUNA JUVAT AUDACES. — Reeds in 19 nummers van *the Lancet* zijn de artikelen over de werking der verzekeringswet voortgezet, waaraan hier reeds van tijd tot tijd een berichtje is ontleend. De schrijver dier artikelen begeeft zich naar allerlei plaatsen in het land en verneemt daar van vóór- en tegenstanders, hoe zij zich onder de nieuwe wet bevinden. Voor ieder, die in zulke zaken belangstelt, leveren deze brieven keer op keer nuttige bijzonderheden op, en het is te hopen, dat zij later, evenals indertijd de brieven over „the Battle of the Clubs”, in een boekje vereenigd¹⁾, in het bezit komen van vélen, die nu niet in de gelegenheid zijn, ermede kennis te maken. In den 19den brief wordt onder meer verhaald van een geneesheer, die vóór het uitbreken van den strijd een redelijke particuliere praktijk had en een vrij uitgebreide ziekenfondspraktijk onder de oude voorwaarden. Deze werkzaamheid nam al zijn tijd en arbeidsvermogen in beslag. Nu werd het besluit genomen, tegen 1 Januari 1913 alle bestaande verbintenissen met ziekenfondsen op te zeggen. Hierin volgde onze collega de British Medical Association getrouw. Maar toen dit lichaam onder den invloed der plotselinge ontmoediging op het einde van 1912 zijn leden vrij liet „on the panel” te gaan, maakte hij van deze vergunning geen gebruik, hoewel hij nu aan zijn vorige busleden meer kon verdienen dan vroeger. Hij verkeerde in de gunstige omstandigheid, dat zijn particuliere praktijk zich bevond onder een klasse der burgerij, welke niet voor de verplichte verzekering in aanmerking kwam, zoodat deze verzekering hem op dat punt geen schade kon doen. En van zijn vroegere buspatiënten zijn een aantal als particuliere patiënten bij hem gebleven, zoodat hij met veel minder werk niets is achteruit gegaan. Als onze collega's maar den durf hadden om hetzelfde althans tegenover hun te gegoede buspatiënten te doen, dan zouden zij zien, dat dit hun volstrekt geen schade, en aan het publiek zoowel als aan hun collega's niets dan voordeel zou opleveren.

PINKHOF.

INGEZONDEN.

GENEESKUNDIGE DWALINGEN BIJ VERGROEIINGEN VAN DEN ROMP.

(Naschrift).

Het is mij een behoefte te erkennen, dat de uitslag der lijkschouwing, in de noot op bldz. 823 medegedeeld, tot meer omwerking van den tekst aanleiding had moeten geven, in het bijzonder dat de zin, dat 180 gulden den man in den schoot waren gevallen, had behooren te vervallen. Deze grootere objectiviteit ware beter geweest nu ook hier een geneeskundige dwaling gebleken is. Bovendien zijn de traumata van de wervelkolom in het algemeen zeer moeilijk naar hun ernst te beoordeelen; éénerzijds de veelvuldigheid van rugklachten uit andere oorzaak, zoo bijv. hier in het verdere verloop mogelijkerwijze het groeiende maagcarcinoom, anderzijds de niet zelden zoo merkwaardige negativiteit der verschijnselen van wervelbreuk maken het uiterst bezwaarlijk dwalingen te voorkomen. Dit is mij uit eigen en anderer ervaring in beide richtingen gebleken.

1) Zie dit *Tijdschrift* 1897, Eerste Helft, bldz. 691.

De volgende dwaling, hoe gemakkelijk ook te herkennen, moge in dit naschrift nog een plaats vinden.

Een patiënt met slikbezwaren wordt onder verdenking van een *retrotonsillair*- of een *retropharyngeaal-absces* van de polikliniek voor keelziekten naar die voor heelkunde verwezen. Het retropharyngeaal-absces schijnt in dien tusschentijd te zijn doorgebroken, want, eenige pharyngitis daargelaten, wordt niets gevonden; in het bijzonder is er geen welving aan den pharynx zichtbaar.

Nog in Amsterdam zijnde, werd mijn hulp voor zulk een vermeend retropharyngeaal-absces bij een klinische patiënte der interne afdeeling ingeroepen, welk absces gevonden was naar aanleiding van uitstralende schouderpijnen; de diagnose van spondylitis van een halswervel lag voor de hand. Maar bij palpatie leek de eenzijdige welving van den achtersten pharynxwand toch te hard. Om een beteren inkijk te verkrijgen liet ik de patiënte opstaan en op een stoel recht voor het raam plaats nemen. De geheele welving bleek nu verdwenen, maar toonde zich weer opnieuw, zoodra de patiënte het hoofd op dezelfde wijze zijwaarts draaide, als dit onwillekeurig bij het onderzoek in bed, ter wille van betere verlichting, had plaats gevonden.

Immers de draaiing van het hoofd geschiedt boven het weeke verhemelte, dat, als behoorende bij het hoofd, dus door die draaiing asymmetrisch tegenover den pharynxwand gebracht wordt. Aan de zijde, waarheen het hoofd draait, nadert het weeke verhemelte den pharynxwand, aan de andere zijde vergroot zich de afstand, door welke tegenstelling de eenzijdige welving des te opvallender wordt. Voeg eenige pijnlijkheid bij het slikken en eenige oppervlakkige roodheid en zwelling van het weeke verhemelte daaraan toe en de dwaling ligt voor de hand. Ook in Leiden werden eenige dergelijke pseudo-abscessen van polikliniek naar polikliniek verwezen en was ik in de gelegenheid door willekeurigen draaistand van het hoofd dezelfde dwaling in diagnose óók op de tweede polikliniek te doen begaan.

Leiden, 14 September 1913.

J. A. KORTEWEG.

EEN BUL AANGEBODEN „HONORIS CAUSA”.

Zeer geachte redactie,

In het nummer van 9 Augustus ll. van dit *Tijdschrift* trof ik een artikeltje aan van dr. PINKHOF onder bovenstaand opschrift. Gij zult mij ten zeerste verplichten mij, die tot de oprichting van de bewuste onderneming het initiatief nam, eenige plaatsruimte te willen afstaan om in het kort dr. PINKHOF te antwoorden.

In de eerste plaats zou ik dr. PINKHOF willen vragen, met welk recht hij insinueerend schrijft, zeggende dat een gedeelte der door de Vennootschap eventueel te maken winst bestemd is voor de Nederlandsche Vereeniging tot Bestrijding van het Tandbederf. „o, teederheid”. Deze bepaling is op uitdrukkelijk verlangen van mij in de statuten opgenomen en mijn beweegredenen kent dr. PINKHOF niet. Verder noemt hij de samenstelling onzer tandreinigingsmiddelen „niets bijzonders”. Wanneer dr. PINKHOF mij kan mededeelen, waaraan een goed tandmiddel voor dagelijksch gebruik volgens den tegenwoordigen stand der wetenschap moet voldoen en welke technische eischen aan de vervaardiging gesteld moeten worden, heeft hij recht van spreken in dezen, anders niet.

Wat het verzoek om onze aanbevelingsbul op te hangen betreft, het volgende: Voor het behoud van een goed gebit is het gebruik van doelmatige tandreinigingsmiddelen in het algemeen noodzakelijk. Nu worden in ons land, doordat de wet dit niet, zooals in vele andere landen, verbiedt, vele beslist slechte en nadeelige tandreinigingsmiddelen in den handel gebracht en van geen enkel de samenstelling naar waarheid opgegeven. Daarom fabricceeren wij nu tandreinigingsmiddelen van de beste